

LA

m

Matine

Jonna Ekroos

Lieksa, Partalanmäki. 17-vuotias **Arja Könönen** istuu pienessä yksiosiossa vauvansa kanssa. Lapsen isä on armeijassa. Keskustaan halutessaan hänen on toppauduttava talvivaatteisiin, laitettava lapsi pulkkaan ja pantava nöyrästi jalkaa toisen eteen vaikka 30 asteen pakkasessa. Töissä on puettava päälle Esson essu seuraavan seitsemän vuoden ajan ja hymyiltävä, vaikka hiljaisina hetkinä ajatukset karkaavatkin suureen maailmaan, josta nuorella naisella on vain aavistus – mutta vahva sellainen.

Lieksaan Arja Könönen on päätenyt kolmevuotiaana äitinsä ja veljensä kanssa vanhempiensa erotessa. Se tarkoittaa kasvamista pääasiassa mummon luona maalaistalossa ja mitä erilaisimpia mielikuviutusleikkejä, sillä kaikesta on puutetta. Kun Arja on kahdeksanvuotias, samaan kerrostaloon muuttaa yhdeksänvuotias **Risto**, ja sen jälkeen kaikki tehdään yhdessä: aviolupa ja lapsi, vaikka nopeasti tyttö huomaakin, että kotileikki ja läskisoosin keittäminen eivät olekaan hauskaa. – Silloin pienessä mielessäni ei käynyt, että minun täytyisi ottaa vastuuta jostain toisesta henkilöstä, Könönen muistelee.

Oikeastaan vasta viisikymppisenä Könönen tunnustaa ymmärtäneensä, mitä äitiys tarkoittaa.

– Sen takia tein nuorempana

– Jätin omani ja hoidin siellä kahta lasta. Silloin en kokenut tuskaa päätöksen kanssa enkä ajatellut, että se voisi tuottaa tuskaa lapsellekaan. Palo oli niin suuri kehittyä, oppia ja nähdä maailmaa.

Amerikassa Könönen sai kipinän vintagevaatteisiin.

– Opiskelin päivät high schoolissa, kun juutalaisperheen lapset olivat koulussa. Vapaa-ajalla kiersin pää pyörällä ihania liikkeitä, jotka pursusivat tylliunelmia ja 50-luvun ihanuusia. Aloin haaveilla omasta vintagekaupasta.

Lopulta Könönen palasi Suomeen, teki töitä kahdessa ravintolassa, asui Vantaalla ja odotti jotain suurta tapahtuvaksi.

– Ilman lastani olisin varmaan jäänyt sille tielle.

Eräänä päivänä Könönen kierteli lempikaupunginosassaan Kruununhaassa. Kivitaloja, korkeita huoneita ja ikkunasyvennyksiä, niistä hän haaveili. Oli vuosi 1987. Kun eteen sattui myynnissä oleva pikkuputiikki, oli aika toteuttaa haaveet.

– Myin kovalla työnteolla ostamani arava-asunnon ja sijoitin rahat putiikkiin. Äitini oli aivan järkyttynyt, kun ostin asuntorahoilla hänen mukaansa koin-

” Äitini oli aivan järkyttynyt, kun ostin asuntorahoilla hänen

kaskunnan muutoksen. Vaatteet ja asusteet Könönen hankkii Euroopasta ja Yhdysvalloista.

– Minne tahansa matkustankin, löydän ostettavaa, vaikka Saharastakin. Se on veressä.

Kevät 2010 meinasi laittaa kuitenkin pasmat sekaisin. Silloin Arja Könönen linkutti kuolion takia jalkaleikkaukseen.

– Sitä ennen vaivaisenluista, jotka ovat olleet minulla syntymästani lähtien, ei ollut mitään muuta kuin esteettistä haittaa.

Se tarkoitti puolen vuoden sairauslomaa ja vetovastuun luovuttamista liikkeestä apulaiselle.

– Loppujen lopuksi se oli hyvä asia. Sen jälkeen en ole kertaakaan laittanut aamulla keloa soimaan, eikä minulla ole stressiä liikkeen avaamisesta.

Leikkaukseen Könönen meni maailman hienoimmat punaiset korkokengät mukanaan ja sanoi, että näillä on vielä päästävä tanssimaan tangoa Buenos Airesiin. Se on edelleenkin yksi hänen suurimmista haaveistaan.

– Ennen *Onnen maa* -elokuva pidin tangoa junttien touhuna, mutta elokuvan myötä ymmärsin, että kyse on kulttuuriperinnöstä. Vuosi sitten pystyin aloittamaan argentiinalaisen tangon, ja se on aloittanut elämässäni uuden elämänjakson.

Kruununhaka, Helsinki.

58-vuotias Arja Könönen istuu vanhan kivitalon ylimmän kerroksen lasiparvekkeella ja siemailee inkivääriteetä flunsaansa. Häntä ympäröi italialainen asuintalo, josta sisustustoimittajat hyvin mielellään

Ura: Arja Könönen on joutunut maksamaan menestyksestään kovan hinnan, mutta lastaan tai hänen hetkittäistä hylkäämistään Könönen ei ole koskaan katunut.

MENNEIDEN KUNINGATAR

TERHI KORHONEN

muistelee.

Oikeastaan vasta viisikymppisenä Könönen tunnustaa ymmärtäneensä, mitä äitiys tarkoittaa.

– Sen takia tein nuorempana valintoja, joissa ei nyt tunnu olevan mitään järkeä. Toisaalta niitä valintoja en kadu edelleenkaan.

Outolintu. Sitä Könönen on aina ollut omasta ja muidenkin mielestä – valintojensa mutta myös vaatteidensa takia. Kahden asian, jotka loppujen lopuksi ovat nostaneet hänen vintage-ryhtensä Suomessa institution asemaan.

– Halusin jo nuorena erottua massasta. Tein sen vaatteilla. Taidot olin oppinut äidiltä, joka ompeli hienoille rouville vaatteita elättääkseen meitä.

Kun muut virkkasivat tyttökerhossa muovinauhasta lampunvarjostimia, Könönen teki itselleen saappaat: vaaleansiniset, jotka ylsivät polveen saakka.

– Ehtiessään äiti auttoi toteuttamaan pötköimpiäkin ideoita. Kun näin elokuvissa *Anna Kareninan*, minun piti saada myös pitkä, vihreä tweedtakki. Eno metsästi punaketun, ja siitä saimme takkiin karvakaulukset, Könönen muistelee.

Myöhemmin eräs poikaystävä vannoni, että jos Könönen laittaa kirpputorilta löytämänsä hatun päähänsä, mies ei lähde hänen kanssa minnekään.

– Tietenkin minä laitoin sen hatun päähäni, ja mies sai mennä menojaan, Könönen tuhahtaa.

Viiden aviovuoden jälkeen Lieksa ja Risto saivat jäädä – samoin kuin pieni lapsikin muutamaksi kuukaudeksi.

– Lähdin kibbutseille etsimään itseäni – kuten 70-luvulla oli tapana. Lapseni jäi parhaalle ystävälleni hoitoon.

Siellä israelilaisen kollektiivikommuunin hikisessä keittiössä perunoita kuoriessaan Könönen älysi, että kieliä täytyy osata. Muuten maailma ei aukeaisi.

Kun Könönen kolmen kuukauden kuluttua palasi Lieksaan, hän meni suoraan työväenopistoon englannin tunneille, mutta lisää oli saatava.

Kibbutsin-kontaktien avulla hän pääsi Amerikkaan au pariiksi puoleksi vuodeksi. Tällä kertaa oma lapsi jäi hoitoon senaikalaiselle poikaystävälle Helsinkiin.

järkyttynyt, kun ostin asuntorahoilla hänen mukaansa koin-syömiä lumppuja.

Play it again, Sam -liikkeen Könönen perusti pahimpaan juppiaikaan 80-luvulla.

– Silloin Suomessa ei ymmärretty vintage-sanaa. Old fashion style -nimellä piti erottua kirpputoriilikkeistä.

– Kun asiakkaat tulivat sisään, he kysyivät, onko tämä jokin museo. Vastasin, että tämä on muotihuone ja kaikki muu on vanhaa paitsi myyjä, Könönen muistelee.

Muiden ihmetykseksi alkuaika olikin helppoa.

– Silloin ihmisillä oli paljon rahaa ja mainostoimistoilla meni hyvin. Heidän lisäksi asiakkaana kävivät muodin edelläkävijät, persoonalliset pukeutijat ja esiintyvät taiteilijat, Könönen muistelee.

Ensimmäinen lama vei kuitenkin mainostoimistot mukanaan.

– Sen jälkeen piti ihan opetella myymään vaatteita normaaliasiakkaille.

Ja sen Könönen oppi hyvin. Menestyksensä salaisuutena Könönen pitää omaa makuaan.

– Olen luottanut siihen aina. Kymmenen vuotta tällä alalla saattoi olla opettelua, mutta nyt voin sanoa, että olen hyvä.

Uransa aikana Könönen on saanut todistaa vintagevaatteiden arkipäiväistymisen ja asia-

tuu vanhan kivitalon ylimmän kerroksen lasiparvekkeella ja siemailee inkivääriteetä flunsaansa. Häntä ympäröi italialaishenkinen asunto, josta sisustustoimittajat hyvin mielellään kirjoittaisivat artikkeleita.

Lattialla makailee 16-vuotias Carla-koira, jonka kanssa Könönen viettää talvisin muutaman kuukauden Thaimaassa.

Suunnitteilla on tanssitunteja, balettia ja taidenäyttelyitä kuusivuotiaan lapsenlapsen kanssa. Silloin parivaljakko pukeutuu parhaimpiinsa ja saa taatusti ihailevia katseita osakseen.

– Lapsenlapseni myötä olen saanut toisen mahdollisuuden. Olen saavuttanut melko paljon omia lähtökohtiani ajatellen, mutta omaa lastani olen joutunut riepottelemaan sinne tänne.

– Meillä on kuitenkin poikani kanssa hyvät ja lämpimät välit. Loppujen lopuksi hän on aina arvostanut minua, ollut ylpeä vähän erikoisemmasta äidistä, Könönen pohtii.

Toistaiseksi rinnalle ei löytynyt puolisoa.

– Olen varmaan vähän kummallinen. Työ on vain vienyt niin paljon mukanaan. En tiedä, voiko siihen vaikuttaa se, että en ole koskaan tuntenut isääni.

Mutta kyllä, Könönen voi kuvitella itsensä vielä jokin päivä naimisiin. Niin kuin tangossakin, rakkaus kun on sellainen asia, joka tulee, jos on tullakseen.

– Sen suuren rakkauden pitäisi olla taloudellisesti vahvoilla oleva sivistynyt herrasmies. Tähän asti olen joutunut pärjäämään yksin. Sitten olisi minun vuoroni olla vain sen toisen elämän sulostuttaja.

ARJA KÖNÖNEN

Harrastuksena tango ja jääkiekko

■ 58-vuotias. Lieksasta kotoisin.

■ Asuu Helsingissä koiransa Carlan kanssa.

■ Play it again, Sam -yritys perustettu vuonna 1987. Nimi viittaa Casablanca-elokuvaan.

■ Toiminut monissa elokuvissa puvustajana, kuten Kivenpyörity-

täjän kylässä ja Tulennieli-jässä.

■ Asunut useaan otteeseen ulkomailla. Rakastaa Italiaa yli kaiken.

■ Harrastaa matkailua, koiranäyttelyitä, tangoa ja seuraa intohimoisesti jääkiekkoa.

■ Linnan juhlassa nähdään vuositain hänen löytöjään.

